

Остополец І. Ю. (ORCID 0000-0001-7315-2062)
Варіна Г. Б. (ORCID 0000-0002-0087-4264)
Осовська М. О.

ОСОБЛИВОСТІ ДОЛАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ВОЛОНТЕРІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

У статті представлено результати теоретичного аналізу та емпіричного дослідження проблеми копінг-поведінки волонтерів, які працюють з внутрішньо переміщеними особами в Україні. У сучасних соціально-економічних та політичних умовах, що склалися в країні, проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО) стає все більш актуальною. Волонтери, які працюють з цією категорією населення, стикаються з численними викликами, які вимагають від них високого рівня стресостійкості, адаптивності та ефективних стратегій подолання стресу.

Метою дослідження є виявлення особливостей долаючої поведінки волонтерів, які працюють із внутрішньо переміщеними особами в Україні.

Наукова новизна. У статті вперше детально розглянуто копінг-стратегії волонтерів, які працюють з ВПО, у контексті сучасних соціальних і економічних змін, спричинених війною в Україні. Проведене дослідження дозволило виявити, що волонтери, які працюють з ВПО, частіше використовують активні стратегії вирішення проблем у порівнянні з працівниками соціальної сфери, які не працюють з ВПО. Це може бути пов'язано з більшою кількістю викликів та складних ситуацій, з якими вони стикаються у своїй роботі.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що волонтери, які працюють з ВПО, більш схильні використовувати активні конструктивні стратегії долаючої поведінки. Це позитивно впливає на їхню здатність справлятися зі стресовими ситуаціями. Отримані результати можуть бути використані для розробки спеціалізованих програм підтримки та тренінгів для волонтерів. Подальші дослідження можуть включати аналіз довгострокових наслідків використання різних копінг-стратегій, що дозволить краще зрозуміти, які стратегії є найбільш ефективними для збереження психологічного здоров'я та зниження стресу.

***Ключові слова:** волонтери, внутрішньо переміщені особи, долаюча поведінка, копінг-стратегії, стресостійкість, психологічна підтримка.*

Постановка проблеми. В сучасних соціально-економічних та політичних умовах, що склалися в Україні, проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО) стає все більш актуальною. «Життя є динамічним і непередбачуваним. Намагання людини уникнути невизначеності може привести до ригідності, застрягання в рутині, зниження активності, переживання страху змін, обмеження особистісного потенціалу. Толерантність до невизначеності є основою для розвитку життєстійкості, що дає змогу більш ефективно адаптуватися до змін і долати труднощі життя» - пишуть Фалько Н.М., Остополець І.Ю., Шарапова Ю.В. [16, с.60].

Волонтери, які працюють з внутрішньо переміщеними особами, стикаються з численними викликами, які вимагають від них високого рівня життєстійкості, адаптивності та ефективних стратегій подолання стресу. Долаюча поведінка (coping behavior) волонтерів включає в себе різноманітні механізми, що допомагають справлятися з емоційним та фізичним навантаженням, яке виникає під час роботи з ВПО.

Актуальність дослідження особливостей долаючої поведінки волонтерів, які працюють з внутрішньо переміщеними особами, визначається кількома ключовими факторами: військовий конфлікт та політична криза в Україні призвели до значного збільшення кількості ВПО, які потребують допомоги. Волонтери, що намагаються цю допомогу надати, самі часто залишаються без належної підтримки; **робота з ВПО є емоційно та фізично виснажливою**, волонтери піддаються впливу травматичних переживань внутрішніх переселенців, що призводить до вигорання та вторинної травматизації; вивчення ефективних стратегій подолання стресу може допомогти у створенні програм психологічної підтримки для волонтерів, що сприятиме підвищенню їхньої стресостійкості та ефективності роботи; **аналіз та систематизація досвіду волонтерів, що працюють з ВПО, дозволить розробити рекомендації для підвищення продуктивності волонтерської діяльності та поліпшення умов праці волонтерів.**

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними статистичного аналізу, 2022 рік став унікальним часом для максимального залучення громадян України до волонтерської діяльності. Це пов'язано з тим, що у перші місяці війни населення відчуло смертельну небезпеку і стихійно залучалося до різних видів

активності з урахуванням власних можливостей та ресурсів. У той час відбувалася масова міграція населення, коли допомоги потребувала величезна кількість людей. Проте з часом ситуація стабілізувалася, держава продемонструвала стійкість, стала очевидною допомога Заходу та частина українців знайшла притулок у європейських країнах [15]. Міжнародна організація з міграції (МОМ) протягом півтора року війни здійснила тринадцять опитувань населення України щодо вимушеної міграції. Згідно з її оцінками, станом на червень 2023 р., у країні нараховувалося 5,1 млн ВПО [3].

Окрім аспекти проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні розглядалися у працях О. Баринової, Т. Бондаренко, О. Вишневської, О. Завгородньої, О. Краєвої, О. Котух, О. Коханової, О. Медведєвої, А. Паренко, Г. Пирог та інші, які аналізували ситуацію з внутрішньо переміщеними особами в Україні [1; 2; 5; 8; 9; 11; 14].

Г. Закалик, О. Коропатов, Н. Шувар дослідили історію та сьогодення волонтерського руху та визначили, що волонтерство має глибокі коріння в Україні, як різновид благодійної діяльності [6]. Різнібічні аспекти волонтерської діяльності розглядалися такими українськими науковцями, як З. Бондаренко (організація волонтерської діяльності соціальних педагогів), Т. Лях (діяльність студентських волонтерських груп), І. Юрченко (організація волонтерського руху в Україні), К. Сидоренко (правове регулювання волонтерської діяльності), М. Ольховський (правовий статус та організація діяльності волонтерів), І. Чайка (особливості функціонування волонтерства у сучасній Україні), А. Матійчик (волонтерська діяльність та розвиток суспільства), К. Павлюк (зарубіжний досвід та вітчизняні практики волонтерської діяльності), О. Трубнікова (волонтерство як форма соціальної активності), Г. Крапівіна (стан світового волонтерського руху), О. Міхеєва (особливості волонтерства в умовах війни) та інші. Дослідники відзначають, що волонтерство є суспільно-корисною діяльністю, яка здійснюється заради благополуччя певних категорій населення, сприяє збільшенню людського капіталу, не має політичної орієнтації, ґрунтується на загальнолюдських цінностях, є безкорисливою та безоплатною, мотивом якого є самоактуалізація та самореалізація [6; 10; 12 та ін.].

Дослідженнями долаючої поведінки особистості займалися такі вчені, як Р. Лазарус, К. Шефер, С. Фолькман, Д. Отіч, С. Грабовська, Г. Діденко, Т. Заглодіна, О. Ігумнова, Л. Карамушка, Р. Набіуліна, В. Олефір, З. Сивогракова, О. Склень, Е. Старченкова та інші. У розумінні сучасних науковців, долаюча поведінка сприяє успішній адаптації людини до навколишнього середовища та

ситуацій, у яких вона опиняється; включає стратегічні дії, які людина здійснює у ситуаціях психологічної загрози для її фізичного, особистісного та соціального благополуччя [4; 7; 13; 14].

Мета статті – розкрити особливості долаючої поведінки волонтерів, які працюють із внутрішньо переміщеними особами.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. При плануванні дослідження ми виходили з припущення, що існують суттєві відмінності у застосуванні копінг-стратегій волонтерами, які працюють із ВПО, у порівнянні з іншими представниками соціальних, благодійних організацій, що взаємодіють з різними категоріями населення.

У дослідженні взяли участь 47 волонтерів (1 група) громадської організації «Будуємо Україну разом», які займаються переважно роботою з ВПО, допомагають з житлом, харчуванням, медичними та психологічними послугами, та 54 співробітника (2 група) східно-українських відділень благодійної організації «Карітас України», які працюють з іншими групами населення: багатодітні родини, люди з обмеженими можливостями, постраждалі громади тощо.

У відповідності до мети та завдань дослідження був використаний такий психодіагностичний інструментарій: методика «Індикатор копінг-стратегій» (Coping Strategy Indicator, CSI, Д. Амирхан, в адаптації Н. Сироти, В. Ялтонського). На основі факторного аналізу було визначено найпоширені індикатори, які увійшли до трьох основних копінг-стратегій: вирішення проблем, пошук соціальної підтримки та уникнення; методика «Діагностика копінг-поведінки в стресових ситуаціях» (С. Норман, Д. Ендлер, Д. Джеймс, М. Паркер в адаптації Т. Крюкової) дозволяє визначити такі копінг-стратегії особистості: проблемно-орієнтована стратегія; емоційно-орієнтована стратегія; стратегії уникнення; відволікання; соціальне відволікання (пошук соціальної підтримки). Для математико-статистичного аналізу отриманих результатів застосовувався t-критерій Стьюдента для порівняння середніх значень двох вибірок.

Результати дослідження індикаторів копінг-стратегій у волонтерів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники індикаторів копінг-стратегій у волонтерів (у балах)

Шкали	1 група	2 група	t	p-рівень
Вирішення проблеми	23,7±4,6	18,5±3,9	2,18	≤0,05
Пошук соціальної підтримки	25,3±4,4	22,4±5,0	1,22	>0,05
Уникнення проблем	16,1±3,7	19,6±4,1	1,47	>0,05

Досліджувані 1-ої групи за шкалою «Вирішення проблем» отримали $23,7 \pm 4,6$ балів, що свідчить про те, що волонтери активно використовують стратегії вирішення проблем у своїй діяльності. Вони зосереджені на конкретних діях для подолання труднощів, які виникають під час роботи з ВПО. За шкалою «Пошук соціальної підтримки» – $25,3 \pm 4,4$ балів, це вказує на те, що волонтери часто звертаються по допомогу до інших людей. Це може бути як професійна, так і емоційна підтримка з боку колег, друзів чи родичів. Висока цінність соціальної підтримки є важливою для ефективного виконання волонтерських обов'язків і збереження емоційної стабільності. За шкалою «Уникнення проблем» – $16,1 \pm 3,7$ балів, це вказує на те, що волонтери рідше використовують стратегії уникнення. Вони не схильні відкладати вирішення проблем або уникати їх, що є позитивною характеристикою у контексті ефективної роботи з ВПО. Низький рівень уникання проблем свідчить про конструктивний підхід до труднощів, коли люди прагнуть безпосередньо вирішувати проблеми, а не уникати їх. Таким чином, волонтери демонструють ефективні копінг-стратегії, що базуються на активному вирішенні проблем та використанні соціальної підтримки. Це позитивно впливає на їхню здатність справлятися з робочими викликами та стресовими ситуаціями. Вони здатні конструктивно вирішувати проблеми та труднощі, що сприяє ефективній роботі та збереженню психологічного здоров'я.

Досліджувані 2-ої групи за шкалою «Вирішення проблем» отримали $18,5 \pm 3,9$ балів, тобто працівники соціальної сфери показують середній рівень використання стратегій вирішення проблем. Це може свідчити про певний баланс між активним підходом до вирішення проблем та іншими стратегіями копінгу. За шкалою «Пошук соціальної підтримки» – $22,4 \pm 5,0$ балів, що вказує на значну, але дещо меншу, ніж у волонтерів, схильність до пошуку соціальної підтримки. Працівники соціальної сфери активно звертаються по допомогу та підтримку інших людей, тобто вони добре інтегровані в свої соціальні спільноти і вміють використовувати їх для подолання стресу та вирішення проблем. За шкалою «Уникнення проблем» – $19,6 \pm 4,1$ балів. Показник уникнення проблем вищий, ніж у волонтерів, що може свідчити про частіше використання стратегій уникнення працівниками соціальної сфери. Це може бути реакцією на робочий стрес або інші фактори, пов'язані з їхньою професійною діяльністю. Середній рівень уникнення не є критично високим, але вказує на наявність ситуацій, коли працівники можуть відкладати вирішення проблем або уникати їх.

Отримано значущі відмінності між показниками досліджуваних груп за шкалою «Вирішення проблем» ($t=2,18$, $p \leq 0,05$ за критерієм Стьюдента).

Волонтери, що працюють з ВПО, демонструють вищий рівень використання стратегій вирішення проблем. Це може бути пов'язано з більшою кількістю викликів та складних ситуацій, з якими вони стикаються у своїй роботі. Застосування копінг-стратегії вирішення проблем дозволяє їм більш ефективно справлятися зі стресом та труднощами. Працівники соціальної сфери, які не працюють з ВПО, мають значущо нижчий показник за цією шкалою, що може свідчити про те, що вони використовують інші стратегії копінгу. Їх робота може не мати того рівня інтенсивності, мінливості та несподіваності, як при взаємодії з ВПО, або вони можуть більше покладатися на соціальну підтримку та уникнення.

Таким чином, отримані результати підтверджують, що між двома групами існує статистично значуща різниця у використанні копінг-стратегій. Волонтери, що працюють з ВПО, більш схильні використовувати активні стратегії вирішення проблем у порівнянні з працівниками соціальної сфери, які не працюють з ВПО.

Для дослідження копінг-поведінки волонтерів використано методику «Діагностика копінг-поведінки в стресових ситуаціях» (С. Норман, Д. Ендлер, Д. Джеймс, М. Паркер в адаптації Т. Крюкової), отримані результати відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники копінг-поведінки волонтерів у стресових ситуаціях (у балах)

Копінг	1 група	2 група	t	p-рівень
Проблемно-орієнтована стратегія	46,2±6,2	38,5±5,3	2,31	≤0,05
Емоційно-орієнтована стратегія	51,4±5,8	45,8±6,1	1,68	>0,05
Стратегія уникнення	50,6±7,2	55,7±5,9	1,53	>0,05

Досліджувані 1-ої групи за шкалою «Проблемно-орієнтована стратегія» отримали 46,2±6,2 балів. Цей результат вказує на середній рівень використання проблемно-орієнтованої стратегії серед волонтерів. Вони часто використовують активний підхід до вирішення проблем, намагаються змінити ситуацію або знайти конкретні рішення. Такий підхід є конструктивним і часто призводить до ефективного подолання стресових ситуацій через активне втручання та зміну обставин. За шкалою «Емоційно-орієнтована стратегія» – 51,4±5,8 балів, тобто волонтери часто використовують емоційно-орієнтовані стратегії для подолання стресу: це можуть бути прийоми для зниження емоційного дискомфорту, такі як

релаксація, самозаспокоєння або звернення до релігії. Високий рівень використання цієї стратегії свідчить про значну роль емоційної регуляції в їхньому житті, що допомагає справлятися зі стресом без прямого втручання у проблемну ситуацію. За шкалою «Стратегія уникнення» – $50,6 \pm 7,2$ балів, що вказує на часте застосування стратегій уникнення. Досліджувані волонтери схильні уникати проблемних ситуацій або відкладати їх вирішення. Це може включати відволікання уваги на інші справи або уникнення роздумів про проблему. Хоча уникнення може допомогти тимчасово знизити стрес, тривале використання цієї стратегії може призвести до накопичення нерозв'язаних проблем і підвищення рівня стресу в майбутньому. Таким чином, волонтери використовують різні стратегії копіngu для подолання стресу. Вони активно застосовують проблемно-орієнтовані, емоційно-орієнтовані стратегії та стратегії уникнення, що свідчить про гнучкість у підході до вирішення стресових ситуацій. Вищі показники за шкалами емоційно-орієнтованих стратегій та стратегій уникнення можуть вказувати на те, що вони частіше звертаються до способів зниження емоційного стресу та тимчасового уникнення проблем, аніж до активного вирішення проблем. Хоча використання емоційно-орієнтованих стратегій може бути ефективним для зниження емоційного напруження, важливо розвивати навички активного вирішення проблем для довгострокового подолання стресових ситуацій.

Досліджувані 2-ої групи за шкалою «Проблемно-орієнтована стратегія» отримали $38,5 \pm 5,3$ балів, що свідчить про відносно низький рівень використання проблемно-орієнтованої стратегії. Це може вказувати на те, що працівники соціальної сфери рідше використовують активні методи для вирішення проблем, з якими стикаються в роботі. Це може бути пов'язано з обмеженими ресурсами або з високим рівнем стресу, що ускладнює активне вирішення проблем. За шкалою «Емоційно-орієнтована стратегія» – $45,8 \pm 6,1$ балів, тобто досліджувані використовують емоційно-орієнтовані стратегії на середньому рівні. Вони намагаються знижувати емоційний стрес через різні техніки емоційної регуляції. За шкалою «Стратегія уникнення» – $55,7 \pm 5,9$ балів. Цей результат вказує на відносно часте використання стратегій уникнення серед працівників соціальної сфери. Вони зазвичай віддають перевагу уникненню проблем, можливо через відсутність ресурсів або через бажання тимчасово уникнути стресових ситуацій. Це також може свідчити про короткострокове зниження стресу, але тривале використання цих стратегій може призвести до накопичення нерозв'язаних проблем і підвищення рівня стресу в майбутньому. Таким чином, виявлено, що

працівники соціальної сфери рідше використовують активні методи вирішення проблем, що може вказувати на необхідність розвитку навичок активного вирішення проблем; емоційна регуляція використовується на середньому рівні, що може допомогти знизити емоційний стрес, але може не бути достатньо ефективною для повного вирішення стресових ситуацій. Часте використання стратегій уникнення може бути ознакою того, що працівники соціальної сфери намагаються тимчасово уникнути стресових ситуацій, що може бути неефективним у довгостроковій перспективі.

Також отримано значущі відмінності між показниками досліджуваних груп за шкалою «Проблемно-орієнтована стратегія» ($t=2,31$, $p\leq 0,05$ за критерієм Стьюдента). Волонтери, що працюють з ВПО, демонструють вищий рівень використання проблемно-орієнтованої стратегії. Це може бути пов'язано з більшою складністю та інтенсивністю роботи. Високий рівень вирішення проблем дозволяє їм більш ефективно справлятися зі стресом та труднощами. Волонтери частіше використовують конструктивні стратегії для вирішення проблем, що включають активне втручання та зміну обставин для покращення ситуації. Працівники соціальної сфери, які не працюють з ВПО, мають нижчий показник за цією шкалою, що може свідчити про меншу схильність до активного вирішення проблем або про інші фактори, що можуть впливати на їхній вибір стратегій копінг-поведінки.

Висновки. Дослідження особливостей долаючої поведінки волонтерів, які працюють з внутрішньо переміщеними особами, є надзвичайно важливим для забезпечення їхнього психологічного благополуччя та ефективної підтримки ВПО. Це сприяє не лише покращенню умов праці волонтерів, але й загальному підвищенню якості допомоги, що надається переміщеним особам.

Результати емпіричного дослідження підтверджують, що волонтери, які працюють з ВПО, частіше використовувати активні конструктивні стратегії долаючої поведінки. Ці результати можуть бути використані для розробки спеціалізованих програм підтримки та тренінгів для кожної категорії волонтерів та соціальних працівників. Для спільноти важливо продовжувати підтримувати волонтерів, давати їм доступ до додаткових ресурсів та психологічної підтримки, щоб зберегти високий рівень їхньої здатності до вирішення проблем.

Перспективами подальшого дослідження є аналіз довгострокових наслідків використання різних копінг-стратегій, що дозволить краще зрозуміти, які стратегії є найбільш ефективними для збереження психологічного здоров'я та зниження стресу. Подальші дослідження також можуть включати розробку та

оцінку інтервенційних програм, спрямованих на розвиток ефективних копінг-стратегій волонтерів, які допоможуть підвищити ефективність подолання стресу.

Список використаних джерел

1. Барінова О. Ю. Соціальна допомога внутрішньо переміщеним особам як складова процесу їхньої адаптації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2018. №1 (46). С. 5–9.

2. Вишнеvsька О. І. Психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб в умовах соціально-психологічної допомоги. *Педагогічний дискурс*. 2018. № 23. С. 107–114.

3. Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahu-problemy-ta-sposoby-yikh>

4. Діденко Г. О., Шебанова Г. О. Копінг–поведінка у сучасних психологічних дослідженнях. *Проблеми сучасної психології*. 2018. Вип. 39. С. 368–379.

5. Завгородня О., Краєва О. Психологічні проблеми осіб, вимушено переміщених внаслідок російської агресії. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Вип. 73(3). С. 73–82.

6. Закалик Г. М., Коротатов О. М., Шувар Н. М. Волонтерська діяльність в Україні: історія, сьогодення та євроінтеграція. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Вип. 4, Ч. 1. С. 104–110.

7. Ігумнова О. Б. Дослідження копінг-стратегій осіб у складних життєвих обставинах. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т. 2. С. 28–33.

8. Котух О. В. Психологічне благополуччя внутрішньо переміщеної особи: адаптація та інтеграції в нову громаду. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки. 2023. Випуск 1. С. 56–61.

9. Коханова О. П., Паренко А. Ю. Вивчення життєстійкості внутрішньо переміщених осіб. *The 5-th International scientific and practical conference Actual trends of modern scientific research* (November 8–10, 2020). Germany, Munich: MDPC Publishing, 2020. P. 336–340.

10. Лазос Г. П., Литвиненко Л. І. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник. Укл.: З. Г. Кісарчук, Я. М.

Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: ТОВ Видавництво «Логос», 2018. С. 121–144.

11. Медведева О. В. Емпіричне дослідження особливостей соціального та психологічного благополуччя вимушених переселенців. *Габітус*. Випуск 46. 2023. С. 188–192.

12. Мьяленко В. В. Психологічні стратегії адаптації спільноти волонтерів до умов і наслідків воєнного конфлікту в процесі опрацювання травматичного досвіду. *Проблеми політичної психології*. 2017. Вип. 6 (20). С. 84–93.

13. Набіуліна Р. Р. Механізми психологічного захисту та опанування стресу: визначення, структура, функції, види, психотерапевтична корекція. *Електрон. наук. журнал*. 2018. №9. С. 16–34.

14. Пирог Г., Бондаренко Т. Особливості зв'язку життєстійкості з копінг-стратегіями внутрішньо переміщених осіб. *Габітус*. 2023. Випуск 56. С. 193–197.

15. Резнік О. Залученість українців до волонтерської діяльності під час повномасштабної війни. <https://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-do-volonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni>

16. Фалько, Н. М., Остополець, І. Ю., Шарапова, Ю. В. Толерантність до невизначеності в контексті життєстійкості особистості. *Габітус*. Випуск 59. 2024. С. 57-61.

References

1. Barynova, O. Yu. (2018). Social assistance to internally displaced persons as a component of their adaptation process. *Scientific Journal of NPU named after M.P. Dragomanov. Series 19. Corrective Pedagogy and Special Psychology*. No.1 (46). Pp. 5–9.

2. Vyshnevskya, O. I. (2018). Psychological adaptation of internally displaced persons in the context of socio-psychological assistance. *Pedagogical Discourse*. No. 23. Pp. 107–114.

3. Internal forced displacement: volumes, problems, and solutions. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>

4. Didenko, H. O., & Shebanova, H. O. (2018). Coping behavior in modern psychological research. *Problems of Modern Psychology*. Issue 39. Pp. 368–379.

5. Zavgorodnya, O., & Krayeva, O. (2023). Psychological problems of individuals forcibly displaced due to Russian aggression. *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*. Issue 73(3). Pp. 73–82.

6. Zakalyk, H. M., Koropatov, O. M., & Shuvar, N. M. (2022). Volunteer activities in Ukraine: history, present, and European integration. *Southern Ukrainian Law Journal*. Issue 4, Part 1. Pp. 104–110.
7. Ihumnova, O. B. (2020). Research of coping strategies of individuals in difficult life circumstances. *Theory and Practice of Modern Psychology*. No. 1, Vol. 2. Pp. 28–33.
8. Kotukh, O. V. (2023). Psychological well-being of internally displaced persons: adaptation and integration into a new community. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences*. Issue 1. Pp. 56–61.
9. Kohanova, O. P., & Parenko, A. Yu. (2020). Studying the resilience of internally displaced persons. *The 5-th International scientific and practical conference «Actual trends of modern scientific research»* (November 8–10, 2020). Germany, Munich: MDPC Publishing. Pp. 336–340.
10. Lazos, H. P., & Lytvynenko, L. I. (2018). Psychological support for volunteers working with affected individuals. Psychological assistance to victims of crisis traumatic events: a methodological guide. Compiled by: Z. H. Kisarchuk, Ya. M. Omelchenko, H. P. Lazos, L. I. Lytvynenko, L. H. Tsarenko; edited by Z. H. Kisarchuk. Kyiv: LLC Publishing House «Logos». Pp. 121–144.
11. Medvedeva, O. V. (2023). Empirical study of the social and psychological well-being of forced migrants. *Habitus*. Issue 46. Pp. 188–192.
12. Myalenko, V. V. (2017). Psychological adaptation strategies of the volunteer community to the conditions and consequences of military conflict while processing traumatic experience. *Problems of Political Psychology*. Issue 6 (20). Pp. 84–93.
13. Nabiulina, R. R. (2018). Mechanisms of psychological defense and coping with stress: definition, structure, functions, types, psychotherapeutic correction. *Electronic Scientific Journal*. No.9. Pp. 16–34.
14. Pyroh, H., & Bondarenko, T. (2023). Features of the connection between resilience and coping strategies of internally displaced persons. *Habitus*. Issue 56. Pp. 193–197.
15. Reznik, O. Involvement of Ukrainians in volunteer activities during the full-scale war. <https://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-zaluchenist-ukraintsiv-dovolonterskoi-diyalnosti-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni>
16. Falko, N. M., Ostopolets, I. Yu., Sharapova, Yu. V. (2024) Tolerance to uncertainty is in the context of personality vitality. *Habitus*. Issue 59. Pp. 57-61.

COPING BEHAVIOR FEATURES OF VOLUNTEERS WORKING WITH INTERNALLY DISPLACED PERSONS

This article presents the results of a theoretical analysis and empirical study on the coping behavior of volunteers working with internally displaced persons (IDPs) in Ukraine. In the current socio-economic and political conditions prevailing in the country, the issue of IDPs is becoming increasingly relevant. Volunteers working with this category of the population face numerous challenges that require high levels of stress resilience, adaptability, and effective stress-coping strategies.

Purpose. The aim of the study is to identify the coping behavior features of volunteers working with IDPs in Ukraine.

Scientific novelty. For the first time, the article provides a detailed examination of the coping strategies of volunteers working with IDPs in the context of contemporary social and economic changes caused by the war in Ukraine. The study found that volunteers working with IDPs are more likely to use active problem-solving strategies compared to social workers who do not work with IDPs. This may be due to the greater number of challenges and complex situations they encounter in their work.

Conclusions. The results of the study confirm that volunteers working with IDPs are more inclined to use active, constructive coping strategies. This positively affects their ability to handle stressful situations. The findings can be used to develop specialized support programs and training for volunteers. Further research may include the analysis of the long-term consequences of using different coping strategies, which will help to better understand which strategies are most effective for maintaining psychological health and reducing stress.

Key words: *volunteers, internally displaced persons, coping behavior, coping strategies, stress resilience, psychological support.*

Остопалець Ірина Юрївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя;

Варіна Ганна Борисівна – магістр психології, старший викладач кафедри психології, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя;

Осовська Марина Олегівна – здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня 053 Психологія, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя.